

Ebbe Munchs tale

i anledning af Ejnar Mikkelsens 90-års fødselsdag
holdt i Det grønlandske Selskab december 1970

Ebbe Munch gav sit manuskript til Jens Nielsen med ret til offentliggørelse

Med Østgrønland på dagsordenen for aftenens møde giver det os en speciel glæde, at „the Grand Old Man“, Ejnar Mikkelsen, sidder her i vor midte.

Det er flot, at selskabets ærespræsident på tærsklen til sin 90-års fødselsdag – den 23. ds. – sammen med Ella har fundet vej hertil i aften.

I kredsen af de personer der har gjort sig fortjent af Danmark og i denne specielle relation af Grønland, er der ikke mange, der har nået denne høje alder, og som stadig er spillevende og aktivt engageret i den problemstilling, vi i aften skal diskutere. Det er derfor med stor glæde, at jeg har fulgt formandens opfordring til indledningsvis at henvende et par ord til Miki i anledning af den forestående højtidsdag.

Det er en kærkommen lejlighed til at gøre honnør for et mandfolk, for sømanden, polarforskeren og mennesket Ejnar Mikkelsen.

Fridtjof Nansen har engang sagt, at polarrejsende har hærdet menneskeviljen til overvindelse af vanskelighederne gennem skiftende tiders slaphed – de har været en skole i manddom og selvover-

vindelse og har holdt idealerne frem for den opvoksende slægt, de har givet fantasien næring, barnet eventyret, og de har løftet de voksnes tanker fra hverdagens stræv.

Dette gælder i høj grad aftenens æresgæst. Hans gerning er nemlig stor og inspirerende, og han har krav på at blive vurderet som noget højst ualmindeligt, noget sjældent, noget der ikke rigtig findes mere, i hvert fald ikke helt på samme måde: lidt af en drømmer måske, men en dristig drømmer, et menneske, der helt har forstået at leve sit liv modigt og med indhold.

I rækken af danske polarforskere har Ejnar Mikkelsen helt sit eget fysiognomi. Det er Knud Rasmussen, der engang har gjort opmærksom herpå, og ved nærmere eftertanke er det meget påfaldende for os andre. Han er gået sine egne veje i alt, hvad han har foretaget sig, som søfarende, som rejsende, som grønlandsforsker, som skribent og pioner.

Mest kendt er han naturligvis som grønlandsforsker, men faktisk har han været med til på rigtig måde at påvirke udviklingen i vort lille samfund på mange

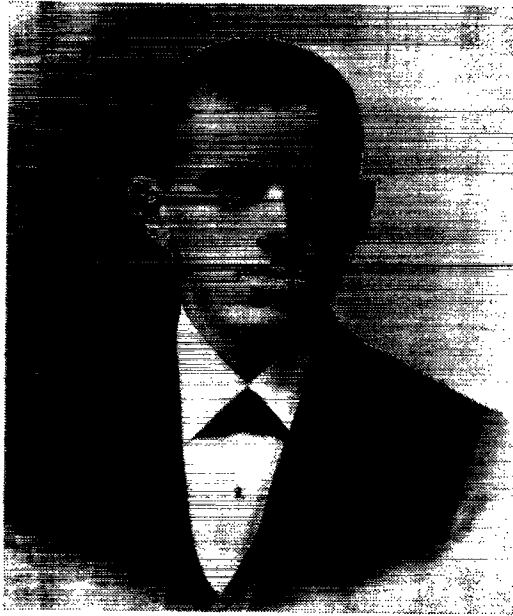
Ejnar og Ella Mikkelsen i deres hjem, foråret 1970.

Fot.: Ib Tøpfer

måder. Han tilhører ingen kreds – han har virkelig sit eget ansigt. Han er ikke som forsker hjulpet på vej af universitetet eller rekrutteret fra den kongelige danske marine som mange af vore andre grønlandsforskere. Han har ganske simpelt skabt sig selv. En sådan skæbne hører ikke mere til dagens orden.

Nem har han selvfølgelig ikke været – det ligger i sagens natur. Nogle ordentlige livtag har han taget med myndighederne og den skeptiske sagkundskab, men kun sjældent har han trukket det korteste strå, og de fleste må i dag erkende, at manden har haft ret!

Da du fødtes Miki for snart 90 år siden, havde Angmagssalik-eskimoerne endnu ikke haft besøg af hvide mænd, og Kap York-eskimoerne levede så temmelig uberørt af kulturens velsignelser. Vel var du for ung og kom en postgang for sent til at sidde i båd med Gustav Holm og Johan Petersen, men som Eigil Knuth har skrevet, havde du ynglingeårene bag dig ved århundredskiftet og kunne trække en proper åre langs ukendte kyststrækninger fra Angmagssaliks Kap Dan til Scoresbysunds Kap Brewster, fra Kap Bismarck i Nordøstgrønland til Kap Bridgman i Pearyland, alt i alt omtrent halv-

Den vordende kaptajn fotograferet 1901.

delen af Grønlands omkreds. I din livstid er billedet af Grønland, som Erik den Røde og nordboerne kendte det, vokset til sin dobbelte størrelse, og din urolige ånd har om ikke hele skylden deri, så dog været utrættelig medvirkende dertil. Du koloniserede, som Erik den Røde havde gjort det, på trods af al skepsis og al modstand. Takket være din forudseenhed er vort billede af det beboede Grønland vokset med 7-800 km. Det kostede tro og kamp, men du havde troen og vandt kampen.

Og da kampen var vundet, vendte du dig ligesom Fridtjof Nansen fra det eksplorative til det humanitære arbejde: østgrønlændernes ve og vel blev målet for din stræben, nemlig at føre den lille overlevende stamme så skånsomt som muligt fra primitive kår til en værdig, civiliseret levevis. Du tog dig af de gamle og bør-

nene og de syge, af erhvervet, boligforholdene og beklædningen. For dette vil østgrønlænderne huske dig til sene tider, og dine bestræbelser for at give dem deres gamle land tilbage i Scoresbysund blev et tungtvejende argument for Danmarks besiddelsesret til Grønland, da sagen blev ført ved den internationale domstol i Haag.

Møder man Miki i byens vrimmel, vil de færreste finde på at sige: Her går Ejnar Mikkelsen. Sådan er vi ikke i Danmark, i hvert fald ikke over for vore egne, og når alt kommer til alt, fik en Scott og en Shackleton også lov at gå i fred på Londons gader.

Ejnar Mikkelsen har alt for stort et indhold i livet til at søge popularitet, men berømt er han. Meget mere berømt end de fleste landsmænd gør sig forestilling om. Endnu længe inden han passerede sit livs højdelinie, var han en af de mest kendte nulevende danskere i udlandet. Overalt i verden, hvor man interesserer sig for de store geografiske opdagelser, er Mikkelsen i dag „the Grand Old Man“ inden for dansk polarforskning, og hans hovedværk „Lost in the Arctic“, der nu som omredigeret livserindring er kommet i ny udgave, er af briterne blevet fremhævet som „one of the epics of polar travels“, og er der nogen, der virkelig har forstand på arktiske og antarktiske præstationer er det briterne.

Javist, der er meget at fortælle om: Spadsereturen som 15-årig til Stockholm for at komme med André's ballonfærd til Nordpolen, som styrmandselev på verdenshavene, de første selvstændige rejser i Polarhavet nord for Alaska med 115 døgn slædefart på havisen, den en-

Ejnar Mikkelsen udnævnes til æresborger ved Scoresbysunds 40 års jubilæum i 1965.

Fot.: Ib Tøpfer.

somme slæderejse fra Alaska til Nome, de mange år som rejsende korrespondent, bl. a. til Karelen under den russiske revolution, til Mellem og Sydamerika, hvor han senere i Argentina oprettede en dansk videnskabelig station i bjergene, den banebrydende indsats for fiskeri ved Grønlands vestkyst og for hvalfangsten på Færøerne. Endvidere hans gerning som inspektør på Grønlands østkyst, hans værdifulde hjælp til talrige indenlandske og udenlandske ekspeditioner, hans arbejde for Grønland under krigen og nu i de senere år for Det grønlandske Selskab og Arktisk Institut.

Fra en ungdommelig ærgerrighed og en uimodståelig udlængsel, med ønske om at fastholde Danmarks navn i polarforskningens kapløb, blev hans indsats af stor national og praktisk betydning og på mange områder til uvurderlig hjælp og

støtte for videnskaben. Hvilket Københavns Universitet har anerkendt ved at gøre ham til æresdoktor.

Han tog risiko og fristede skæbnen i en grad, så man næsten kunne tale om provokation. Engang efter Alabama-ekspeditionen var han blevet så meget naturmenneske, at han efter hjemkomsten ligesom drengen Mowgli hos Kipling kunne skelne hvert menneskes lugt . . . Når han har undgået Ammundsens og André's skæbne, er det nok ikke så lidt af en tilfældighed.

Alligevel har der været en stor overlagt plan bagom det hele. „Trolig i vilje på Nordhavs bølge“ skrev Thorkild Gravlund om Mikkelsen, og det er nok i denne rytme, i dette pulsslag, at vi kommer sandheden nærmest. Han har hele tiden troet på, hvad han havde med at gøre. Derfor kunne han blive gal i hove-

Københavns Universitet. Kong Frederik den 9. lykønsker Ejnar Mikkelsen med doktorgraden, november 1956. Forest viceadmiral A. H. Vedel.

det og overbærende mild næsten på samme gang. Han har troet på, at tvivlen kunne overvindes. Når et samfund gribes af tvivl, når den snigende sygdom, der hedder skepsis, får os til at vige tilbage for sagens rimelige risiko, er der noget

galt med organismens kernehus. Det er denne tvivl, det er denne sygdom, en mand som Mikkelsen altid har været på vagt overfor. Dette er bl. a. hans historiske fortjeneste. Det sunde livssyn at livet skal leves med mod og med indhold.